

ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ ОБРАЗУ УКРАЇНИ

Мічкарьова Л. Л.,

ДНУЗТ, м. Дніпропетровськ

Як відомо, Батьківщина представляється матір'ю тому, що земля також мати і подавиця всього існуючого. Батьківщина асоціюється з усім, що родить, кормить, забезпечує, у тому ж числі з землею, іншими словами з архетипом Великої Матері в цілому. Як підкреслюється, цей архетип включає в себе матір, знайомі з дитинства ландшафти, звичне коло друзів, звичаї і т.п. Поняття Батьківщини органічно пов'язане з усвідомленням історичного буття народу, тому що Батьківщина - це не тільки сьогоднішня країна, але і вся її історія, історія її культури, її духовного і морального становлення, її негараздів і триумфів.

Архетип Великої Матері виступає в творах Лесі Українки в образі рідної землі, України. Поетеса називає її «безталанною матір'ю», «бездольною», але в той же час відчувається велика любов та туга за Україною-ненькою: «До тебе наша бездольная мати, струна моя перша озветься, і буде струна урочисто і тихо лунати, і пісня від серця поллеться» [1, с.7]. Поетеса піклується неволею рідного краю: «Україно! Плачу слізьми над тобою... Неделе моя! Що pomoже ся туга? Що вдію для тебе сією тяжкою журбою? Гай-гай, невелика послуга!» [1, с.15]. Вона розуміла, що проливати сльози над долею України – марна справа: «Ті сльози розтрують рани, загойтись їм не дадуть. Заржавіють від сліз кайдани, самі ж ніколи не спадуть» [1, с.17]. Вона вважала, що краще взятись до роботи і «змагатись за нове життя» своєї країни. Поетеса у вірші «Мамо, іде вже зима» пише, що навіть маленька пташка не боїться морозу і зими і «не покине країни рідної» [1, с.80].

Очевидно, що українці сприймають свою країну як матір, а не як батька. Це досить принципова характеристика нашої країни. Переважання материнського початку звичайно пояснюють специфічні риси “української душі”, її переваги і недоліки. Дослідники вважають, що для українського типу культури основним являється “довіра до буття” і пов'язують його з тим, що для українця рідна земля не ворог, у якого він відбирає плоди своєї праці, а мати, котра милосердна і щедра. Але зайва поблажливість до людських недоліків, безтурботність - це також наслідки такої довіри. Головні атрибути “матрифокальності” - надія на допомогу і захист з боку своєї держави, що пояснюється певною інфантильністю; загострене почуття

обов'язку перед Батьківщиною - Ненькою, якщо їй потрібна допомога; тісний емоційний зв'язок зі своєю країною і велика некритичність в оцінці її дій - «мати завжди права». «Матрифокальністю» пояснюють притаманну українцям амбівалентність в сприйнятті України і внаслідок цього відсутність патріотизму і національної гідності.

Так виразник модерністських віянь в культурі філософ Іван Мірчук, характеризуючи основну складову духовного обличчя української надії говорить про «незвичайно тісний внутрішній зв'язок із тією землею, що на ній живе споконвіку народ» [2].

Українська жінка сильна. Вона нерідко стає символом національного порятунку. Серед рис, котрі включені в її ідеалізований образ, зазвичай називають моральну і фізичну силу, турботу, жалість, вірність, цнотливість. Неважко помітити, що вищезгадані риси відносяться до материнського архетипу. Жінка в Україні - це перш за все - мати, іноді -бабуся, в образі якої материнські риси виражені ще виразніше. На протязі віків просліджується культ Марії як Богоматері (виключне місце Богородиці в українському православ'ї), матері-сирої землі в народній релігійності, культ Премудрості Божої.

Постійна фемінінна характеристика українців, як і слов'ян взагалі, - це м'якість по відношенню до ближнього, вона проявляється як доброта, по відношенню до інших народів - як миролюбність та здатність уживатися, по відношенню до влади - покірність, по відношенню до життєвих обставин - покірливість і терпіння. І, нарешті, інтуїтивне пізнання і релігійність. Жіноча Україна-ненька викликає симпатію завдяки своїй близькості до природи, відкритості, душевності, пріоритету любові над законом братств у релігійності.

Дуже важливим питанням в даному контексті являється питання патріотизму. Переживання обов'язку по відношенню до Батьківщини та почуття її єдності для себе, а в зв'язку з цим - невміння відділяти дійсну Батьківщину від фальшивого образу. Ненька -Батьківщина повинна бути матір'ю, а не злою і бездушною мачухою (як, наприклад, нацистська Германия). Вона не може вимагати від своїх дітей безоглядної любові тільки тому, що людина народилася в цій країні і являється її громадянином, а сама при цьому була жорстокою і бездушною до неї. Так як і рідна мати не має підстав розраховувати на подібні почуття, якщо не любить і не піклується про свого сина чи дочки.

Список літератури

1. Українка Леся . Драматичні твори . Твори в чотирьох томах / Леся Українка . – К. : Вид. худ. Літератури «Дніпро» . , 1982 . – т. 2 – 526 с.
2. Мірчук І. Світогляд українського народу : Спроба характеристики / Іван Мірчук // Філософські студії /За ред. Р. Яремка . – Мюнхен : Український Вільний Університет . – Серія : Монографії . – с.383-409.

Наук. кер. - Купцова Т.А.,
кандидат філософських наук, доцент

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів, м. Суми, 21-22 квітня 2014 р. / Відп. за вип. О.М. Сушкова. — Суми : СумДУ, 2014. — С. 193-195.